

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ชีวิตของการเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เป็นชีวิตที่ค่อนข้างจะแตกต่างกับชีวิตการศึกษาในระดับอื่น ๆ มากทีเดียว แต่เป็นชีวิตที่นับว่ามีคุณค่า และมีความหมายต่อการพัฒนานักศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะมหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการผลิตบัณฑิต เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ทั้งในด้านวิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนช่วยเหลือหลอมสติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ รวมทั้งยังเป็นการทำให้บัณฑิตได้มีการฝึกฝน เพื่อให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะนักศึกษาที่ต้องไปเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยที่อยู่ในส่วนภูมิภาค ต้องห่างไกลจากครอบครัว ยิ่งจะต้องหาทางพึ่งพาตนเองและช่วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ตลอดจนจะต้องเป็นผู้ที่สามารถพิจารณาเลือกหรือตัดสินใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเองให้ได้ เนื่องจากการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยนั้นเป็นชีวิตที่ให้อิสระเสรีภาพต่อนักศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้น นักศึกษาจะต้องพยายามปรับตัวให้เป็นผู้รู้จัก คิดเป็น ทำเป็น สามารถที่จะครองตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงให้ได้ ซึ่งหากนักศึกษาสามารถที่จะใช้ชีวิต หรือเลือกวิถีชีวิตในการเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังส่งผลต่อเนื่องถึงการเป็นผู้มีจิตสำนึกต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคตอีกด้วย และผู้ที่นับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะคอยดูแลแนะนำและผลักดันให้นักศึกษาประสบผลสำเร็จในการศึกษา ตลอดจนทำให้เป็นผู้ที่มีมีคุณธรรม คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อพร้อมที่จะออกไปพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ก็คือ อาจารย์ที่ปรึกษา นั้นเอง ซึ่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตสถาบันหนึ่ง ได้เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการที่ต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษา จึงได้กำหนดข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี ข้อ 8.3 ระบุไว้ว่าเมื่อได้ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาแล้ว

มหาวิทยาลัยจะกำหนดรหัสประจำตัวนักศึกษา และคณะจะจัดอาจารย์ที่ปรึกษาให้ อาจารย์ที่ปรึกษา มีหน้าที่แนะนำ และให้คำปรึกษาตลอดจนแนะแนวการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนกำหนดการศึกษา และเป็นไปตามเอกัตภาพของแต่ละบุคคล (กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2533) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักศึกษาทุกคนเมื่อเข้ามาเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่แล้ว ที่สำคัญก่อนอื่นจะต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรและแผนกำหนดการศึกษาที่กำหนดไว้ของแต่ละ คณะ/สาขาวิชา นอกจากนี้แล้วยังได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้อีกหลายประการ ได้แก่ การอนุญาตให้นักศึกษาลงทะเบียน การลาพักการศึกษา การรักษาสถานภาพการเป็นนักศึกษา การขอยกเพิ่มกระบวนวิชา การขอยกเลิกกระบวนวิชา และการเสนอชื่อเพื่อการสำเร็จการศึกษา ในทำนองเดียวกับ จรัส สุวรรณเวลา (2533, หน้า 7) ได้กล่าวว่า อาจารย์ที่ปรึกษามีความสำคัญอย่างมากในฐานะที่เป็นผู้ชี้แนะและรับรองการตัดสินใจของนักศึกษาให้อยู่ในขอบเขตแนวทาง อันเหมาะสม รวมถึงการมีส่วนร่วมที่ทำให้การศึกษาในระดับอุดมศึกษาสัมฤทธิ์ผลได้อย่างแท้จริง

สถาบันอุดมศึกษาจึงสมควรที่จะตระหนักถึงหน้าที่และภารกิจที่จะต้องได้รับการจัดการที่ดี และถูกต้องเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมนักศึกษาในสถาบันให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และปณิธานของสถาบัน จากการศึกษาของพรรณิพย์ บัจจุสานนท์ (2519) สรุปได้ว่า สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมความคิด ทั้งในด้าน สติปัญญา และพัฒนาการทางสังคมของนักศึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักศึกษา มากกว่าผู้บริหาร หากนักศึกษามีความศรัทธา เชื่อถือในตัวเขา และเขาเป็นแบบที่ดีก็จะชักจูงให้นักศึกษาไปในทางที่ดี ถูกต้อง และสร้างสรรค์ ในทางตรงกันข้าม หากเขาเป็นแบบที่ไม่ดีเสียเอง หรือนำนักศึกษาไปในทางที่ไม่ดี ก็จะเป็นอันตรายแก่เยาวชนและประเทศชาติ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งของมหาวิทยาลัย ในการผลักดันให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาได้ตามที่มุ่งหวังไว้ ทั้งนี้เนื่องจากว่าอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักศึกษามากที่สุด นับตั้งแต่เริ่มเข้ามาใช้ชีวิตเป็นนักศึกษาจบจนกระทั่งสำเร็จ การศึกษาออกไปเป็นบัณฑิตที่สังคมพึงประสงค์ ดังปณิธานของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตอนหนึ่ง กล่าวไว้ว่าบัณฑิตแห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พึงฝึกฝนในการฝึกฝนตนเป็นผู้รู้จริง คิดเป็น ปฏิบัติได้

สามารถครองตน ครองคน และครองงาน ด้วยมโนธรรม และจิตสำนึกต่อสังคม (กองบริการ การศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540)

คณะเกษตรศาสตร์ เป็น 1 ใน 16 คณะ ที่สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ให้ความสำคัญ และตระหนักในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษา ประกอบกับเพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับ นักศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย และข้อบังคับของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กำหนดให้นักศึกษาทุกคน ต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ความช่วยเหลือ แนะนำเกี่ยวกับด้านการเรียนการสอน กิจกรรม และอื่นๆ ดังนั้น ในแต่ละปีการศึกษาคณะจะมีคำสั่งแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปสำหรับนักศึกษาใหม่ และคำสั่งแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาเอกต่างๆ ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 ขึ้นไปทุกคน แต่การปฏิบัติหน้าที่จะเป็นไปตามบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่พึงมีได้มากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจของนักศึกษา และมีสภาพการณ์ที่แท้จริงเป็นอย่างไรนั้น ใน คณะเกษตรศาสตร์ยังไม่ได้มีการสำรวจหรือศึกษาให้เห็นเป็นผลปรากฏชัดเจนแต่อย่างใด นอกจาก เป็นเพียงการได้พูดคุย สอบถามด้วยวาจาจากกับนักศึกษาบ้างเป็นครั้งคราวเท่านั้น ซึ่งมักจะพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ค่อยจะมีเวลาให้นักศึกษาเท่าที่ควร เมื่อมาพบ อาจารย์ที่ปรึกษามักจะไม่พบ บางครั้งอาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถที่จะให้คำแนะนำในเรื่อง การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับได้อย่างถูกต้องและชัดเจน และมักจะไม่ฟังเหตุผลของนักศึกษา เป็นต้น

จากสภาพการณ์และปัญหาต่าง ๆ ที่ได้รับทราบมา ผู้ศึกษาในฐานะที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน การดำเนินการเสนอแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษา และมีโอกาสได้พบปะ พูดคุยปัญหากับนักศึกษาเป็น ประจำ ได้เคยนำปัญหาเหล่านี้หารือกับหัวหน้างานและผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบเพื่อหา แนวทางแก้ไขซึ่งทางคณะฯ ได้เคยจัดให้มีการสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนในแต่ละปีการศึกษา ก่อนการเปิดภาคการศึกษา จะมีการจัดประชุมอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อชี้แจงให้ อาจารย์ที่ปรึกษาได้รับทราบเกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยที่อาจารย์ที่ปรึกษา ควรทราบและปฏิบัติ รวมทั้งเพื่อให้มีความตระหนักในบทบาทของการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา แต่ปัญหา ต่าง ๆ ก็ยังเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นบุคลากรผู้หนึ่งในคณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงได้ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังของอาจารย์

ที่ปรึกษาในทัศนะของนักศึกษา คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อศึกษาว่าอาจารย์ที่ปรึกษาได้ปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายเป็นไปตามการคาดหวังของนักศึกษาหรือไม่เพียงใด และบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่จะเป็นประโยชน์และเกิดผลดีแก่นักศึกษามากที่สุดควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา และจะได้เสนอแนะให้คณะ เกษตรศาสตร์ได้จัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทที่เป็นจริงและที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษา ในทัศนะของนักศึกษา คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2541

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาถึงบทบาทที่เป็นจริง ที่คาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษา คณะ เกษตรศาสตร์ ในด้านวิชาการ ด้านวิธีการให้คำปรึกษา ด้านบุคลิกภาพ ด้านการให้ความช่วยเหลือนักศึกษา และด้านการพัฒนานักศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นอาจารย์ที่ได้รับการแต่งตั้งจาก คณะ เกษตรศาสตร์ ให้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำและดูแลนักศึกษา ในการศึกษาให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตร และแผนกำหนดการศึกษาของคณะ/สาขาวิชา รวมทั้งการให้บริการต่าง ๆ ของคณะและมหาวิทยาลัย

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 3 ปีการศึกษา 2541

บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง ความรับผิดชอบในการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา
 ของอาจารย์ที่ปรึกษาเกี่ยวกับงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านวิธีการให้คำปรึกษา ด้าน
 บุคลิกภาพ ด้านการให้ความช่วยเหลือนักศึกษา และด้านการพัฒนาการศึกษา

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง ความคิด ความรู้สึก และความมุ่งหวังที่นักศึกษาต้องการจะ
 ให้อาจารย์ที่ปรึกษาปฏิบัติเกี่ยวกับภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ

บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง สิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ปฏิบัติจริงในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ
 ภารกิจของอาจารย์ที่ปรึกษาด้านต่าง ๆ คือ ด้านวิชาการ ด้านวิธีการให้คำปรึกษา ด้านบุคลิกภาพ
 ด้านการให้ความช่วยเหลือนักศึกษา ตลอดจนด้านการพัฒนานักศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ทราบข้อมูล เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาและเพิ่มพูนสมรรถภาพ
 การปฏิบัติบทบาทในการให้คำปรึกษา ให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น และช่วย
 ลดปัญหาของนักศึกษาให้น้อยลง

2. ช่วยให้คณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดระบบ
 การให้คำปรึกษาให้มีประสิทธิภาพ